Id-devozzjoni lejn San Ġużepp (3)

Il-qima lejn San Ġużepp fil-bażilika ta' San Ġorġ

Noel Micallef

Il-bażilika ta' San Ġorġ hija xhieda ħajja tal-qima lejn il-kbir Patrijarka San Ġużepp. Mijiet ta' Kristjani jidħlu ta' kuljum fil-maqdes Ġorġjan iqimu lill-Verġni Mbierka, lill-protettur tagħhom San Ġorġ, kif ukoll lill-Għarus kastissmu ta' Marija. Kull nhar ta' Erbgħa wieħed jista' jilmaħ l-altar ta' San Ġużepp mimli xema' devozzjonali mixgħula għal xi wegħda jew grazzja maqlugħa mill-Protettur tal-moribondi. Imbagħad xi ngħidu meta d-19 tax-xahar jaħbat l-Erbgħa! Il-kappella ta' San Ġużepp tkun il-ġurnata kollha b'devoti jitolbu l-protezzjoni tiegħu. Il-bażilika ta' San Ġorġ hija mogħnija b'opri artistiċi b'turija ta' qima u mħabba lejn il-Protettur tal-Knisja universali li wrew missirijietna tul iż-żminijiet.

L-istatwa ta' San Ġużepp li tinsab fil-lemin tal-faċċata tal-knisja

Meta wieħed iħares lejn il-faċċata tal-bażilika jinnota li hemm żewġ niċeċ b'żewġ statwi: waħda ta' l-Immakulata Kunċizzjoni u l-oħra ta' San Ġużepp. Oriġinarjament f'dawn iż-żewġ niċeċ kienu sa jitpoġġew statwi ġodda ta' San Pietru u San Pawl,[1] iżda għal xi raġuni jew oħra dan il-ħsieb kien tbiddel u flokhom kienu saru statwa ta' l-Immakulata Kunċizzjoni u statwa ta' San Ġużepp. Huma xogħol l-istatwarju Għawdxi l-Kav. Alfred Camilleri Cauchi u tbierku mill isqof Mons. Nikol Ġ. Cauchi lejlet il-festa ta' l-1992. L-istatwa ta' San Ġużepp kienet tħallset mill-E.T. Dr Alexander Cachia Zammit, eks ambaxxatur ta' Malta għas-Santa Sede, u l-istatwa tal-Kunċizzjoni tħallset minn benefattur ieħor.[2]

Il-kappella ta' San Ġużepp

It-tieni altar fuq in-naħa ta' l-Epistola huwa ddedikat lil San Ġużepp. Mill-1674 sa l-1739 dan l-altar kien iddedikat lil Sant'Omobono. Il-kwadru l-antik li kien sar fl-1674 m'hux magħruf fejn spiċċa. Il-festa ta' dan il-qaddis kienet issir fit-13 ta' Novembru u huwa l-patrun tal-ħajjata.[3] Wara l-1739 l-altar ta' Sant'Omobono ġie ddedikat lit-Trinità Qaddisa u dan għaliex fl-istess sena kienet ġiet imwaqqfa fih ix-Xirka tat-Trinitari mill-prokuratur ġenerali Fra Mikiel ta' San Rafiel.[4] Il-ħsieb tat-twaqqif ta' din il-fratellanza kien li tiġbor flus biex bihom tifdi l-ilsiera, għalhekk kienet magħrufa wkoll bħala "tal-fidwa". Din ix-xirka ġiet miżmuma fi żmien il-Franċiżi fl-1798.[5] Wieħed jista' jinnota l-arma tagħhom ta' l-irħam fin-nofs tal-mejda ta' l-altar.

L-inkwadru tat-Trinità, li l-pittur tiegħu m'hux magħruf, huwa mqassam hekk: fl-għoli hemm it-Trinità Qaddisa, taħthom fis-sħab hemm Sant'Omobono, taħt nett fuq ix-xellug ta' min iħares hemm Sant'Andrija u fuq il-lemin San Bażilju. Bejn Sant'Andrija u San Bażilju tidher fil-baħar dgħajsa bil-qlugħ miftuħ. Il-lum dan il-kwadru jinsab fl-Awla Kapitulari. Dan kien tħallas minn Basilio Grima, li kien Għawdxi, u għalhekk li ġie miżjud San Bażilju fil-kwadru. Il-festa ta' dan il-qaddis kienet issir fl-14 ta' Ġunju; u l-festa ta' Sant'Andrija, li kienu jagħmluhielu s-sajjieda tat-Triq ta' l-Għajn,[6] issir fit-30 ta' Novembru.

Kien propju f'Jannar ta' l-1905 li tneħħa l-inkwadru tat-Trinità u floku tpoġġa l-inkwadru tal-Familja Mqaddsa, jew aħjar ta' San Ġużepp. Il-kwadru tħallas minn Marija Agius, waħda mill-ewwel sorijiet tal-komunità reliġjuża tat-Terz'Ordni ta' San Franġisk ta' din il-belt.[7] F'dan il-kwadru jidher il-Missier etern fuqani b'idejh miftuħa u taħtu l-Ispirtu s-Santu, qed jishru fuq il-Familja Mqaddsa.

L-inkwadru l-antik tat-Trinità Qaddisa li kien flok dak ta' San Ġużepp; il-pittur m'hux magħruf.

Kien ġie mbierek u tpoġġa f'postu fit-23 ta' Jannar 1905. Dan l-inkwadru huwa xogħol sabiħ ħafna tal-pittur Malti Giuseppe Calì (1846-1930). Calì kien pittur prolifiku u fundatur ta' l-iskola moderna ta' l-arti Maltija. Twieled il-belt Valletta fl-14 ta' Awwissu 1846, iben Raffaele u Giovanna Padiglione, u tgħammed fil-parroċċa tal-Portu Salvu fil-belt Valletta. Insibu diversi xogħlijiet Ġużeppini ta' dan il-pittur f'bosta parroċċi f'Malta u Għawdex.

L-inkwadru ta' San Ġużepp kien tpitter sitt snin qabel tpoġġa, jiġifieri fl-1899.[8] Meta tpoġġa ntgħoġob u faħħruh ħafna dilettanti ta' l-arti.[9] Fl-20 ta' Ġunju 1987 dan l-inkwadru kien ġie mnaddaf mill-artist Għawdxi u Rabti Ġużeppi Sagona.[10]

L-induratura tal-prospettiva ta' l-altar ta' San Ġużepp ġiet imbierka nhar is-Sibt 18 ta' Lulju 1987, lejlet il-festa ta' San Ġorġ, mill-isqof Mons. Nikol Ġ. Cauchi. Dan ix-xogħol kien sar minn Ġużeppi Sagona. Fl-istess jum kienet ġiet imbierka l-kappella ta' Santa Katerina fejn ukoll kien sar xogħol ta' l-induratura mill-istess artist. Il-benefattur ta' l-induratura fil-kappella ta' Santa Katerina kien Dr Alexander Cachia Zammit u kienu diversi dawk li ħallsu għall-ispejjeż ta' l-induratura tal-kappella ta' San Ġużepp.[11] Dan l-aħħar, fi żmien l-arċipretura ta' Mons. Ġużeppi Farrugia, kienu reġgħu ġew indurati u miżbugħa mill-ġdid il-koppletti, fosthom din ta' San Ġużepp. L-induratura kien saret minn Carmel Farrugia, iż-żebgħa minn Ġużeppi Buhagiar u l-isfumar ta' l-anġli tal-lunetti minn Joseph Cutajar Zahra.

Il-koppletta tal-kappella ta' San Ġużepp kienet saret fis-sena 1986. Kienet opra kbira li kien ilha snin twal tberren fl-imħuħ ta' bosta parruċċani. Dik is-sena kienu saru l-kwadri tal-mużajk ta' madwar in-navi tal-knisja. B'kollox inħadmu erbgħa u għoxrin kwadru fil-mużajk f'sitt koppletti. Uħud mill-kwadri jirrappreżentaw diversi episodji mill-ħajja ta' Sidna Ġesù Kristu u l-Verġni Mbierka fuq l-art. Oħrajn juru x-xbihat tal-qaddisin li għalihom huma ddedikati erba' altari tal-knisja: dawk ta' San Pawl, San Ġużepp, Santa Katerina u l-arkanġlu San Mikiel. Kull xbieha fiha madwar żewġ metri kwadri. Ix-xogħol tal-mużajk inħadem l-Italja fuq disinn ta' l-artist Malti Ġużeppi Galea tar-Rabat ta' Malta. L-opra ġiet iffinanzjata prinċipalment minn George Saliba, mill-belt Victoria, benefattur kbir tal-bażilika.[12] Kienu wkoll saru xi abbozzi għall-istess koppletti mill-pittur famuż Taljan Mario Caffaro Rore (1910 2001), li kien għamel esibizzjoni fiċ ċentru parrokkjali ta' San Ġorġ fl 1999.

L-istatwa ta' San Ġużepp

Waħda mill-istatwi sbieħ li jinsabu fil-bażilika ta' San Ġorġ hija dik ta' San Ġużepp, statwa magħmula fil-kartapesta mill-istatwarju Għawdxi u Rabti Wistin Camilleri (1885-1979). Camilleri twieled ir-Rabat ta' Għawdex u studja fis-Seminarju Minuri tal-Qalb ta' Ġesù. Studja taħt Giuseppe Calì u Giuseppe Duca. Kompla l-istudji tiegħu f'Ruma fl-*Accademia di San Luca* taħt Canonica, Pizzardi, Manicini u Coppa. Wistin għandu bosta xogħlijiet sagri, kemm titulari u kemm vari tal-Ġimgħa Mqaddsa mferrxin fil-knejjes ta' Malta u Għawdex.[13] L-istatwarju Għawdxi għandu rabta kbira mal-festa esterna ta' San Ġorġ għax l-ewwel xogħlijiet tiegħu kien esponiehom f'din il-festa. Nistgħu nsemmu s-sett ta' Santi Padri (1926) fi Triq it-Tiġrija, il-lum Triq ir-Repubblika, fost oħrajn.

L-istatwa tal-Patrijarka San Ġużepp, li kienet saret fi żmien l-arċipriet Alfons Marija Hili (1917-1943), devot kbir ta' San Ġużepp hekk li daħħal fil-parroċċa d-devozzjoni ta' l-Erbgħat,[14] kienet tħallset minn Lwiġi Zammit, magħruf bħala Tal-Mardien, mir-Rabat ta' Għawdex. Kienet saret translazzjoni nhar il-15 ta' Ġunju 1924 mill-knisja ta' San Franġisk sal-knisja parrokkjali ta' San Ġorġ. L-ewwel purċissjoni b'din l-istatwa kienet saret il-Ħadd 4 ta' Mejju 1925. Il-festa tal-Patroċinju ta' San Ġużepp kienet issir fit-tielet Ħadd wara l-Għid il-Kbir.[15] F'testment nutarili ta' Giuseppe Zammit, bin Lwiġi l-benefattur ta' l-istatwa, datat 4 ta' Frar 1951, insibu dan li ġej: Ir-raba' artiklu:

> Inħalli bħala titolu ta' legat a favur l-altar ta' San Ġużepp meqjum fil-knisja ta' San Ġorġ Marti tal-Belt Vittorja, Għawdex, id-djar Numri 38-39-40 ta' Strada Stretta, Victoria, Għawdex, sabiex mill-frutti tagħhom ta' kull sena u in perpetwu ssir il-festa ta' l-istess qaddis (San Ġużepp) bil-patt illi l-quddiesa kantata tal-festa u l-elemożina sa tliet quddisiet tat-tridu għandhom ta' kull sena u in perpetwu jitħallsu qabel kwalunkwe spiża oħra u applikati skond l-intenzjoni tiegħi.[16]

F'ħarġa tal-gazzetta *Il-Berqa* sibt programm tal-festa ta' San Ġużepp li saret fil-knisja parrokkjali ta' San Ġorġ:

> Nhar is-Sibt 26 ta' April fis-6.45pm Għasar Solenni, *Regina Cœli*, Litanija tal-Madonna u Barka Sagramentali. Nhar il-Ħadd 27 ta' April fit-8.00am Terza, Quddiesa kantata bil-vuċijiet. Fit-3.00pm Għasar bil-mużika, Paniġierku mill-Illmu. u Revmu. Mons. Kan. Kap. Emmanuele Grech, Purċissjoni, Antifona u Barka Sagramentali. N.B. Il-funzjonijiet jagħmilhom l-Illmu. u Revmu Mons. Mikele Cefai,

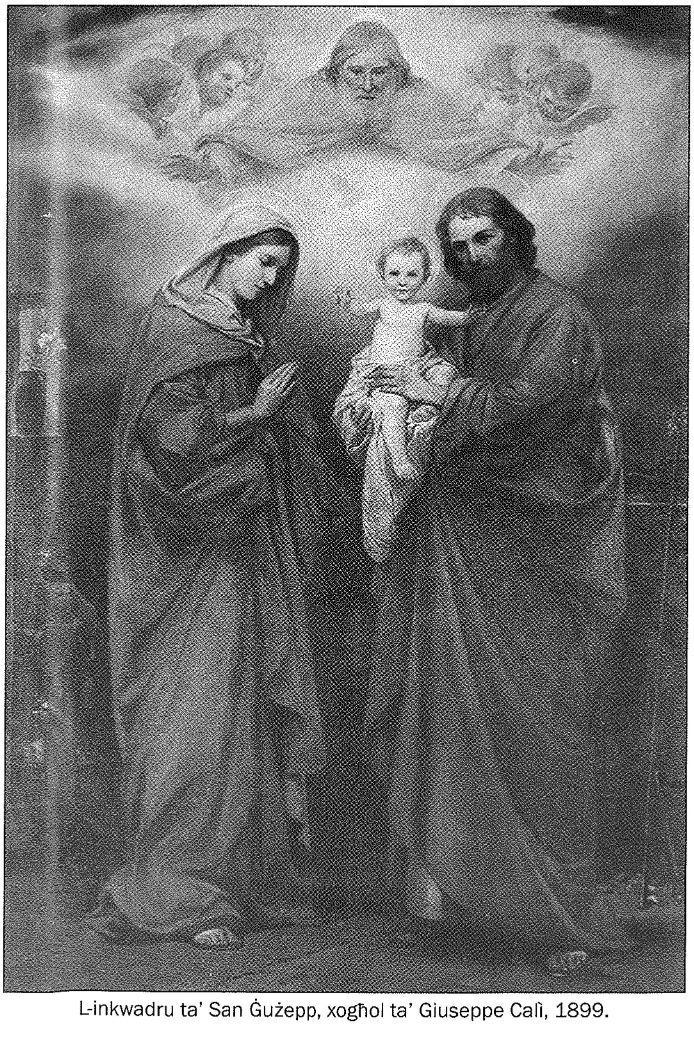

L-inkwadru ta' San Ġużepp, xogħol ta' Giuseppe Calì, 1899.

Arċipriet tal-Belt Vittorja, u l-mużika tkun tas-Surmast G. Giardini Vella.[17]

Il-lum l-istatwa hija miżmuma fis-sagristija tal-bażilika u toħroġ ta' kull sena għall-qima tad-devoti fil-festa li ssirilha fid-19 ta' Marzu. Sfortunatament din l-istatwa m'għadhiex toħroġ purċissjoni. L-istatwa turi l-patroċinju ta' San Ġużepp fuq il-Knisja, u jidher qed jerfa' lil ibnu Ġesù tarbija f'idu x-xellugija. Jidhru wkoll fuq ġnubu anġlu ċkejken iżomm il-ġilju kif ukoll tfalja li qed tirrappreżenta l-Knisja u li f'idha għandha xbieha ta' knisja u fl-oħra għandha salib.

Xbieha oħra ta' San Ġużepp tinsab fl-abside tal-kor, *Coronatus triumphat*. Fiċ-ċentru tidher il-Verġni Mbierka tqarreb lil San Ġorġ lejn Kristu, li qed ipoġġi kuruna fuq ras San Ġorġ. Fuq il-lemin ta' min iħares jidher San Ġużepp u fuq il-Familja Mqaddsa jidher il-Missier etern ibierek dak li qed jagħmel l-Iben.

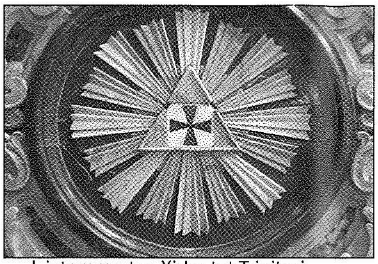
L-istemma tax-Xirka tat-Trinitari.

Riferenzi

1 *Il-Belt Victoria*, Settembru-Ottubru 1991, 5.
2 Ibid, Settembru-Ottubru 1992, 8.
3 John Bezzina, *Il pittura fil-bażilika ta' San Ġorġ (Storja u tifsir)*, Malta 1965, 9.
4 Gian Piet Franġisk Agius De Soldanis, *Għawdex bil-ġrajja tiegħu*, Vol. 2, miġjub għall-Malti minn Mons. Ġużepp Farrugia, 49.
5 Bezzina, *Il-pittura fil-bażilika ta' San Ġorġ*, 9.
6 Ibid.
7 Joseph Vella, *Teżori ta' arti bil-ġrajja tagħhom fil-bażilika ta' San Ġorġ tar-Rabat, Għawdex*, f'*Programm Festa San Ġorġ – Għawdex*, Lulju 1994, 62.
8 Bezzina, *Il-pittura fil-bażilika ta' San Ġorġ*, 10.
9 *Id-Devot ta' Marija*, Frar 1905.
10 Vella, *Teżori ta' arti bil-ġrajja tagħhom*, f'*Programm Festa San Ġorġ*, Lulju 1994, 62.
11 *Il-Belt Victoria*, Settembru-Ottubru 1987, 3.
12 Ibid, Marzu-April 1986, 8.
13 Michael J. Schiavone, *Dictionary of Maltese biographies*, Vol. 1 (A-F), Malta 2009, 456.
14 Mikiel Cefai, *Orazzjoni funebri b'tifħir lil Mons. Alf. M. Hili*, 3 ta' Frar 1944, Malta, 13.
15 Vella, *Teżori ta' arti bil-ġrajja tagħhom*, f'*Programm Festa San Ġorġ*, Lulju 1996, 75.
16 Artiklu 4, Testment nutarili ta' Giuseppe Zammit magħmul għand in-nutar Francesco Refalo fl-4 ta' Frar 1951, Victoria, Għawdex.
17 *Il-Berqa.*

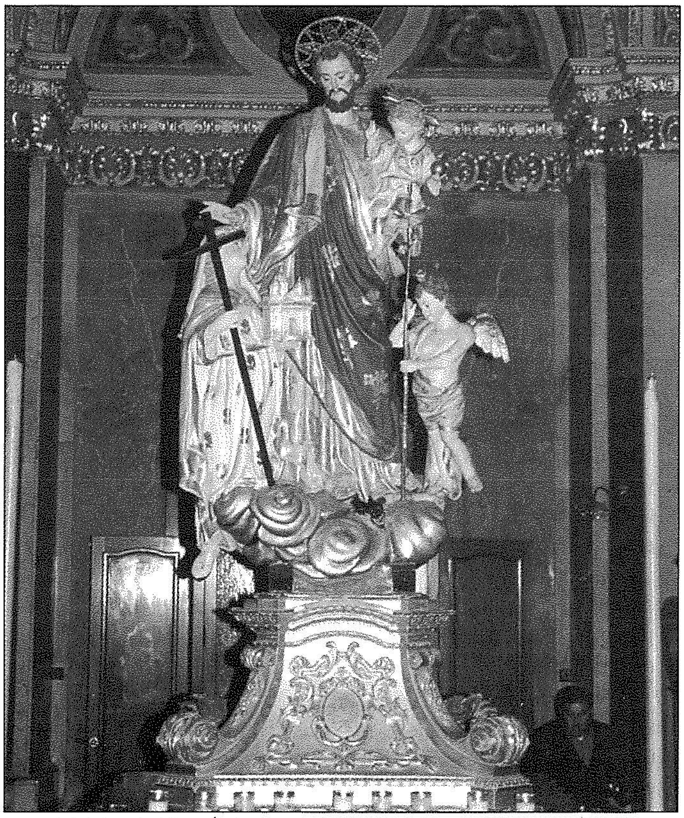
L-istatwa ta' San Ġużepp, xogħol ta' l-istatwarju Wistin Camilleri.